

MÚSICA-6

EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Cicle superior, 2

MÈTODE IRENEU SEGARRA
Publicacions de l'Abadia de Montserrat

MÚSICA-6

EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Cicle superior, 2

Primera edició, maig de 2009
© Santi Riera, 2008, pel text
© Sonia Pulido, 2009, per les il·lustracions
Disseny: Blanca Hernández

La propietat d'aquesta edició és de
Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
Ausiàs Marc, 92-98, 08013 Barcelona

ISBN: 978-84-9883-133-7
Dipòsit legal: B. B. 16.468-2009
Imprès a Tallers Gràfics Soler, S.A.
Enric Morera, 15, 08950 Esplugues de Llobregat

Reservats tots els drets. No es permet la reproducció d'aquesta publicació, ni el seu emmagatzematge en un sistema recuperable, la transmissió de cap manera o per cap mitjà electrònic, mecànic, per fotocòpia, per enregistrament, ni cap altre, sense l'autorització prèvia del propietari del copyright.

MÚSICA-6

EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Cicle superior, 2

autor: SANTI RIERA
dibuixos: SONIA PULIDO

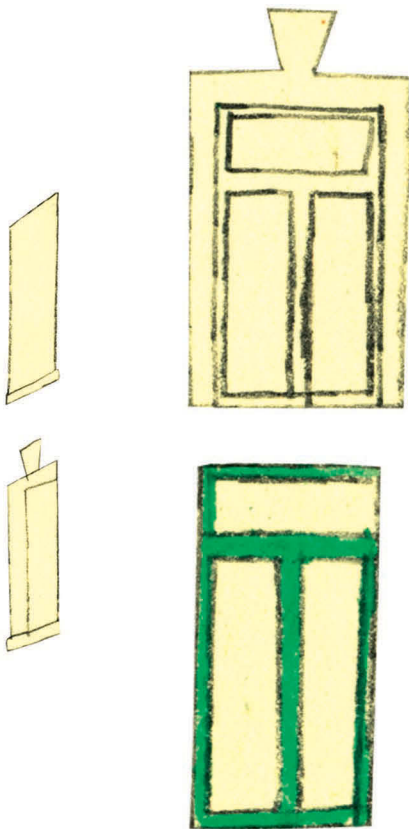
MÈTODE IRENEU SEGARRA
Publicacions de l'Abadia de Montserrat

ELS FADRINS de Sant Boi

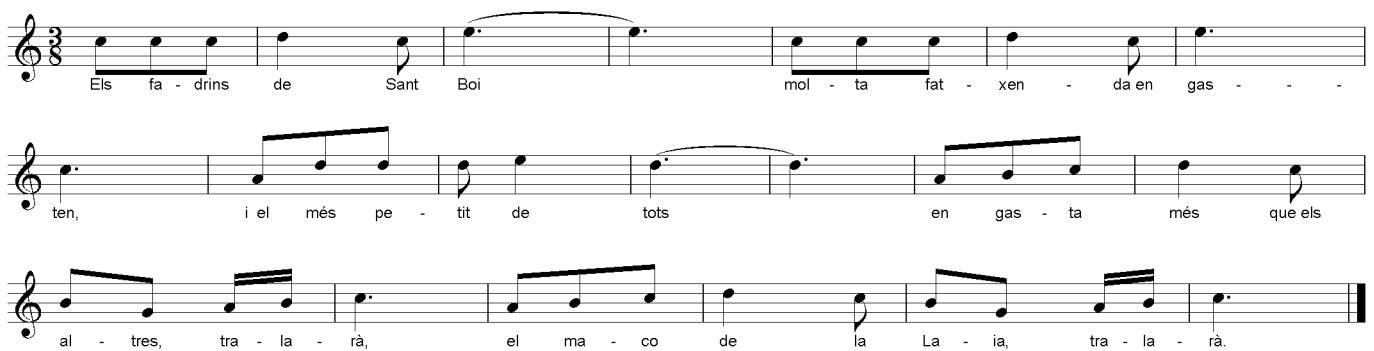
Trad. catalana

1. Els fadrins de Sant Boi molta fatxenda en gasten, i el més petit de tots en gasta més que els altres, tralarà, el maco de la iaia, tralarà.
2. Va vestit de vellut, botonada de plata; se n'ha comprat un ram per dar a l'enamorada.
3. Se n'ha comprat un ram, set duros d'or costava: tres duros costa el ram, quatre més la lligada.

4. Quan l'ha tingut comprat ja no sap on posar-se'l; ja se'l posa al barret per fer més pompa i gala.
5. Quan l'hi ha tingut posat carrer avall se n'anava; quan és a mig carrer ja en gira els ulls enlaire.

6. En veu la seva amor sola que es pentinava amb una pinta d'or, l'escarpidor de plata.
7. Amb el senyal que fa coneix que n'hi té entrada; se'n puja escala amunt com si fos de la casa.
8. Ja n'hi presenta el ram, li fa mitja rialla; l'hi torna a presentar, l'hi fa tota plegada.

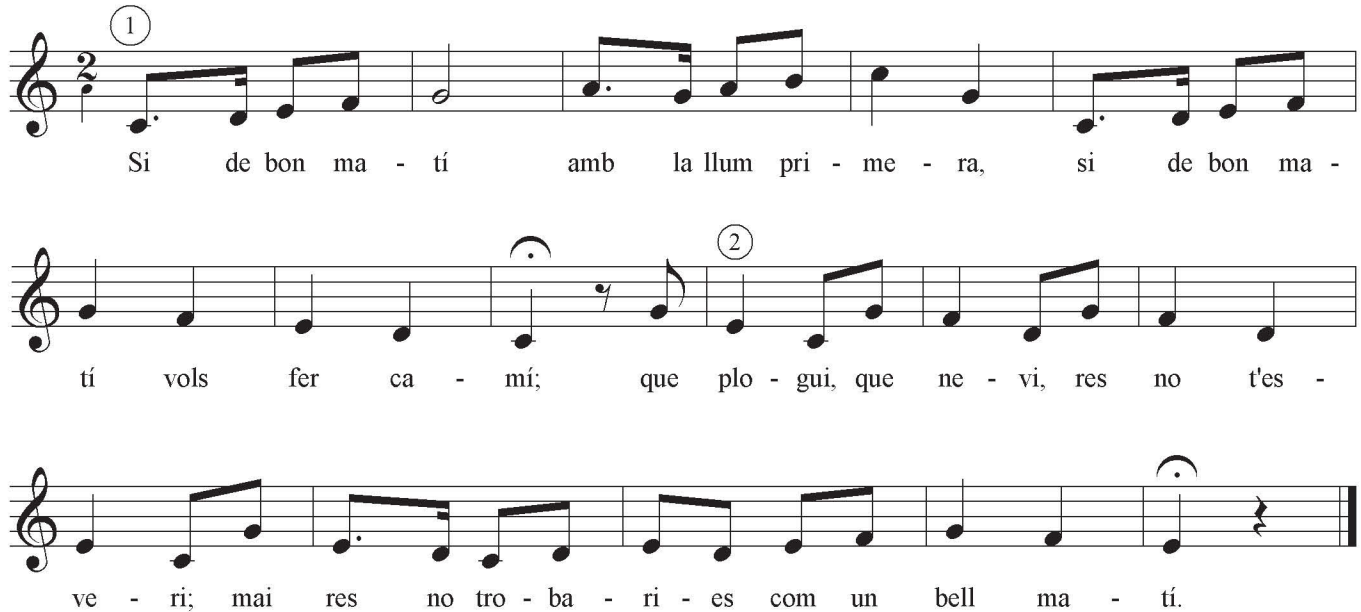

Es poden alternar les estrofes entre dos grups, per no cansar les veus i poder mantenir l'impuls durant tota la cançó.

Si de bon Matí

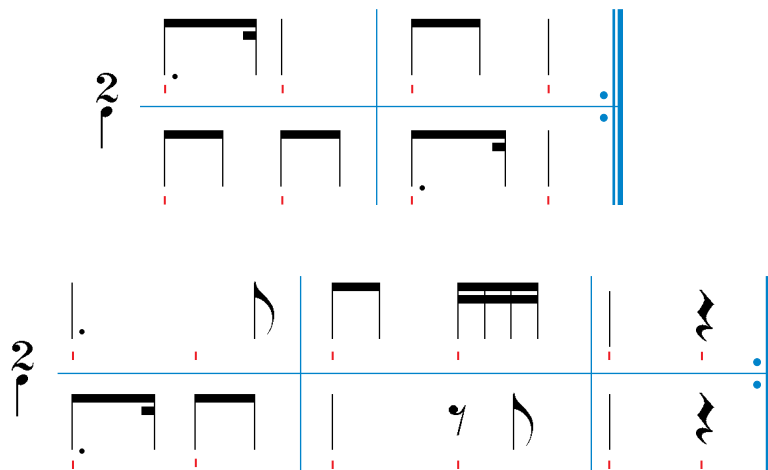
W. Lemitz

decidit

Si de bon ma - tí amb la llum pri - me - ra, si de bon ma -
 tí vols fer ca - mí; que plo - gui, que ne - vi, res no t'es -
 ve - ri; mai res no tro - ba - ri - es com un bell ma - tí.

- Canteu-la també dient les síl·labes rítmiques tot portant la pulsació. Podeu fer-la també a cànon mixt: un grup canta la cançó i l'altre en pica només el ritme.
- Precisió rítmica.

- Quina cançó comença amb aquest ritme?

Dins la fosca

Muntanyes del Canigó

El ritme

Els elements principals que integren la música són:

El ritme

La melodia

El timbre

L'harmonia

El ritme

Impulsa i ordena el moviment del discurs musical.

Mesura i combina la durada dels sons i els organitza en petites unitats i en frases.

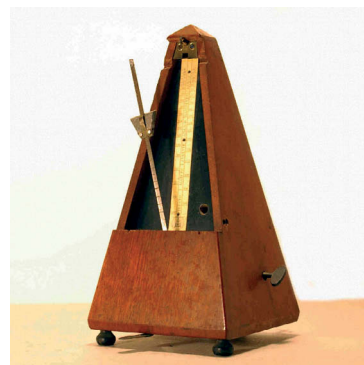
La pulsació i el compàs són la base del ritme

4
Pst! Prou bro - git, és la ron - da de nit

2
Mar - ga - ri - de - ta, lle - va't de - ma - tí que n'és tard de ma - ti - na - da,

3
Què li da - rem a n'el noi de la ma - re?

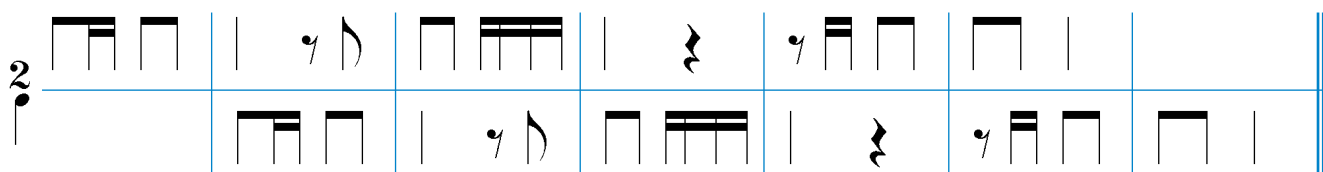
El metrònom és un aparell que permet fixar amb tota precisió la regularitat de les pulsacions. Té un mecanisme de rellotgeria i un pèndol que es pot graduar a diverses velocitats. Una taula indica el nombre d'oscil·lacions per minut. Fou inventat per Maelzel el 1816.

Feu que verbalitzin el seu concepte de ritme abans de qualsevol explicació per part vostra o de la lectura d'aquesta pàgina. Que diferenciïn els conceptes de pulsació, de compàs, de figures rítmiques i de frase rítmica. * És bo fer algun exercici rítmic fàcil tot subjectant-se a la pulsació del metrònom.

■ Cànon rítmic

■ Polirítmies a dues mans

En els compassos $\frac{2}{4}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{4}{4}$ la negra ( ) dura un temps

En el compàs $\frac{3}{8}$ la corxera ( ) dura un temps |

■ Digues quant dura cada una de les notes d'aquestes frases

■ **Reconeixement.** A quines cançons pertanyen aquests ritmes?

La vella

Muntanyes del Canigó

Margarideta

AUDICIÓ

GIOACCHINO ROSSINI (Pésaro 1792 – Passy 1868)
Guillem Tell, obertura (final)

L'obertura d'una òpera és una peça que toca l'orquestra abans d'aixecar el teló per començar la representació. Serveix per a ambientar musicalment els espectadors i gairebé sempre utilitza temes de la mateixa òpera.

La força rítmica d'aquest tema de Rossini és l'atractiu més important de l'obertura de la seva òpera més reeixida.

Rossini és un compositor molt representatiu de la tradició operística italiana. Sense ser un dels compositors més importants, sí que és un dels que van saber connectar més amb el públic per la gràcia i la vivacitat dels seus temes musicals. Va compondre una quarantena d'òperes, les més famoses de les quals són: *El barber de Sevilla*, *La venta focs* i *Guillem Tell*.

Trad. catalana

sense córrer

La vi - da de les ga - le - res n'és molt llar - ga de con - tar; jo bé
 prou la con - ta - ri - a, que set anys hi vaig pas - sar, que set
 anys hi vaig pas - sar.

2. Set anys he servit el comte,
 com a forçat i quintat,
 i altres set el serviria
 de grat i de voluntat.

4. Jo la demanava al comte,
 que bé me la va negar;
 la demano a la comtessa,
 i ella me la va donar.

3. Acabada la setena,
 llicència vaig demanar;
 la resposta que me'n feren:
 –No te la podem donar.

5. M'ha donat per penitència
 en tres hores passar el mar;
 de tant i tant que corria
 només dues n'hi he estat.

sense córrer

La vi - da de les ga - le - res n'és molt llar - ga de con - tar; jo bé
 prou la con - ta - ri - a, que set anys hi vaig pas - sar, que set anys hi vaig pas - sar.

La melodia

La melodia

És el dibuix, el perfil de la música.

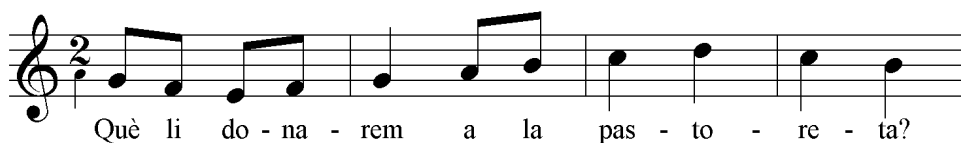
Organitza sons d'alçades diferents en petits dissenys i en frases que es combinen formant un discurs musical.

La melodia utilitza les notes de l'escala i les organitza de manera lliure i expressiva on el ritme té també una gran importància.

En el cas de la cançó, el text sovint en determina el ritme i també el caràcter.

El disseny melòdic pot ser molt divers:

–per graus conjunts (notes seguides)

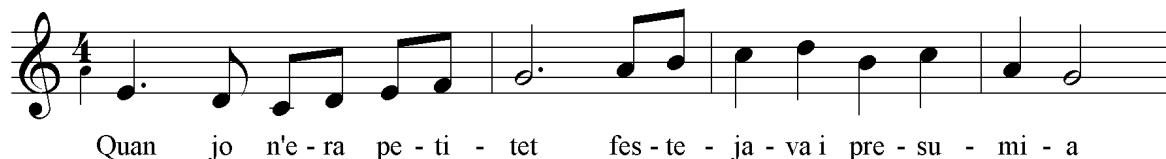
o que combini intervals diferents,

–pot utilitzar pocs sons

o sobrepassar l'octava

Intervals

EL CANT DELS OCELLS

Trad. catalana

1. En veure despuntar el major lluminar en la nit més ditxosa, els ocellets, cantant, a festejar-lo van amb sa veu melindrosa.
2. L'àliga imperial va pels aires volant, cantant amb melodia, dient: -Jesús és nat per treure'ns del pecat i dar-nos alegria.-
3. Cantava el rossinyol. -Hermós és com un sol, brillant com una estrella.- la cotxa i el bitxac festegen el manyac i sa mare donzella.
4. Cantava el francolí: -Ocells, qui vol venir a glossar melodia, a veure el gran Senyor, amb son gran resplendor, dintre d'una establia?.-

lent i molt lligat

En veu - re des - pun - tar el ma - jor llu - mi - nar en la nit més dit - xo - sa, _____

els o - ce - llets, can - tant, a fes - te - jar - lo van amb sa veu _____ me - lin - dro - sa,

els o - ce - llets _____ can - tant a fes - te - jar - lo van amb sa veu _____ me - lin - dro - sa. _____

5. Cantava la perdiu:
–Me’n vaig a fer lo niu
dins d’aquella establia,
per veure bé l’infant
con està tremolant
als braços de Maria.–

6. La garsa, griva i gaig
diuen: - Ja ve lo maig.-
Respon la cadenera:
–Tot arbre reverdeix
tota planta floreix
com si fos primavera.–

El cant dels ocells és una de les cançons populars catalanes més boniques, tant pel text, senzill però molt ric, com per la volada melòdica, d’una gran expressivitat.

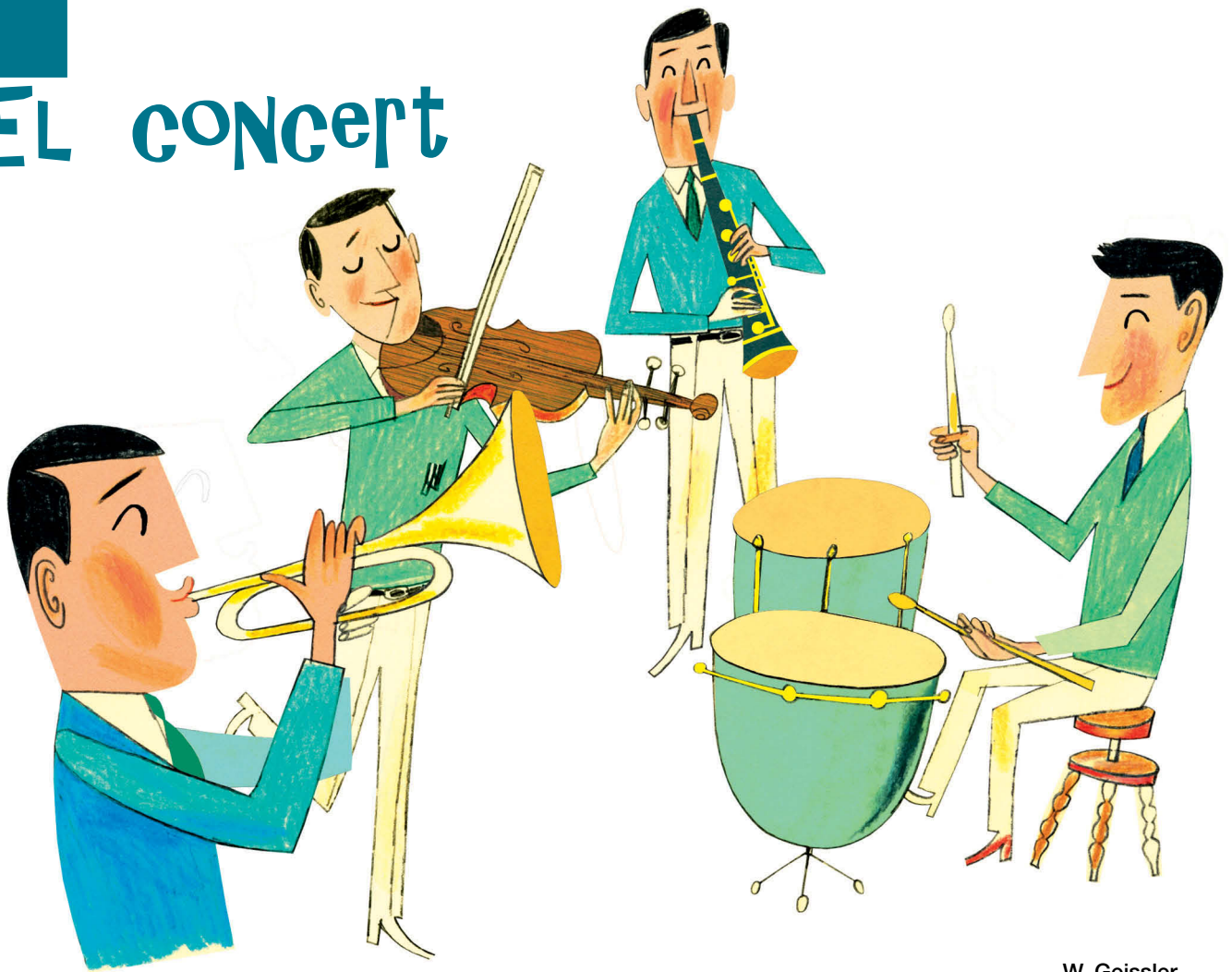
Pau Casals, un dels més grans violoncel·listes de tots els temps, hi tenia una predilecció especial i sovint la incloïa en els seus concerts arreu del món. Escolteu-ne la interpretació i preneu-ne model a l’hora de cantar-la.

REPASSEM

- 1 Saps cantar de memòria les tres primeres estrofes de la cançó **Els fadrins de Sant Boi** ?
- 2 Fes una de les polirítmies a dues mans de la pàg.8
- 3 Què és un metrònom?
- 4 Què vol dir graus conjunts?
- 5 Qui és l’autor d’El cant dels ocells?

EL concert

W. Geissler

sense córrer

Les vi - o - les gri - nyo - len, gri - nyo - len i tre - mo - len.
 les vi - o - les i els vi - o - lins.

El cla - ri - net, el cla - ri - net fa: du - a, du - a, du - a - net. net.

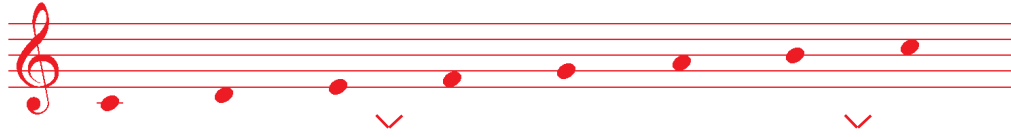
Les gros - ses tim - ba - les sols fan du - es no - tes:
 sol, do, do, do, sol, sol, i bum, bum, bum, bum.

La trom - pe - ta ens des - per - ta: ta, ta, ta, ta, ta-ra-rà, ta, ta, ta, ta, ta-rarà; ta.

El corn, el corn res - pon tot sol. sol.

Els intervals de l'escala

- Recordeu que les distàncies entre les notes de l'escala no són totes iguals: n'hi ha d'un to i n'hi ha de semitò (mig to)

Això fa que hi hagi dues segones menors (mi-fa i si-do) i segones majors (totes les altres)

Amb les terceres passa una cosa semblant

- Quants intervals de tercera hi ha en aquesta frase?

- Anàlisi d'interval·ls
Quantes segones menors hi ha en la primera frase?
Quantes terceres majors hi ha en la segona frase?

- Quina cançó és?

El timbre

El timbre

*És la sonoritat pròpia de cada veu i de cada instrument.
És el que ens permet identificar-los.*

El timbre en la música és com el color en la pintura.

Un mateix instrument pot produir sonoritats diferents segons la manera com es toca (pizzicato-arc, lligat-picat, etc.)

Combinant instruments diferents s'obtenen sonoritats noves.

Els compositors trien molt acuradament els instruments i les combinacions que s'adeqüen més bé al que volen expressar en cada obra i en cada passatge d'una mateixa obra i ho detallen tot en la partitura.

AUDICIÓ

BENJAMIN BRITTEN

(Lowestoff, Anglaterra 1913 – Aldeburgh 1976)

Variacions i fuga sobre un tema de Purcell

Aquesta obra va ser composta per a un film amb la finalitat de fer conèixer els instruments de l'orquestra.

En la primera part fa sentir sis vegades un tema d'un antic compositor anglès, Henry Purcell, però cada vegada en canvia la instrumentació:

- Tota l'orquestra
- Instruments de vent-fusta
- Instruments de vent-metall
- Instruments de corda
- Instruments de percussió
- Tota l'orquestra

La partitura

Allegro maestoso e largamente

The score is arranged in a standard orchestral layout. The woodwinds (Piccolo, Flutes, Oboes, Clarinets, Bassoon) and strings (Violins I & II, Violas, Violoncellos, Contrabasses) are on the left. The brass (Trumpets, Trombones, Tuba) and percussion (Timpani, Percussion) are on the right. The harp is positioned between the percussion and the strings. The score includes various musical notations such as dynamics (f, fp, sfz), articulation (marc., tr), and performance instructions (S.D., Xylo., Cym.).

L'observació de la partitura ha d'ajudar a entendre la composició de la gran orquestra i la plasmació d'una obra musical sobre un paper; la infinitat de detalls que requereix i el que representa reconstruir la música a partir de la partitura; la funció dels instrumentistes i la del director.

■ Els dos acords més importants són el de tònica i el de dominant

Tónica

Dominant

■ Entonació a tres veus

d	m	s		s	si	r'		d	m	s				
d	m	s	—	m	s	si	r'	—	si	d	m	s	—	m
d	—			s	—			d	—					
			T				D							T

■ Cànon

ràpid Caldara

Altres cànon

- Bosc endins
- Dins la fosca
- He mirat el prat

Cançó a veus

- Veniu tots

L'harmonia

L'harmonia

És l'art de combinar i ordenar els acords per reforçar i donar més sentit al discurs musical

Els acords són combinacions de notes que sonen alhora.

L'harmonia la trobem en els cants a veus, en les peces per a piano i en les obres per a grups d'instruments o per a gran orquestra

AUDICIÓ

MODEST MUSORGSKIJ

(Karevo 1839 – Sant Petersburg 1881)

Quadres d'una exposició, passeig

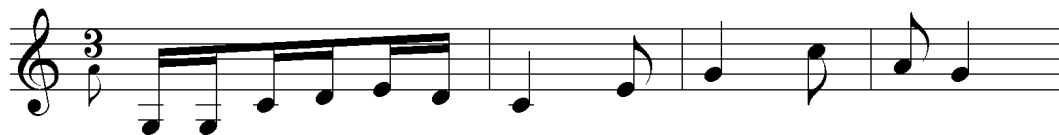
Musorgskij és el compositor rus més important i més original del segle XIX. Reflecteix amb sensibilitat i amb gran força la manera de ser del poble rus. Les seves obres més importants són l'òpera Boris Godunov i Quadres d'una exposició

Al començament de l'obra alterna frases de melodia sola amb frases d'acords molt plens

A musical score for the beginning of the 'March' section from 'Pictures at an Exhibition' by Modest Musorgskij. The score is written for piano and consists of two systems of staves. The first system has a treble and bass staff. The treble staff starts with a melody in 5/4 time, followed by a section in 6/4 time. The bass staff provides harmonic support with chords and single notes. The second system continues the piece, alternating between melodic lines in the treble and full chords in the bass, with time signatures of 5/4 and 6/4.

■ Hi ha frases que tenen un sentit d'obertura, de desplegament

d'altres es van tancant progressivament

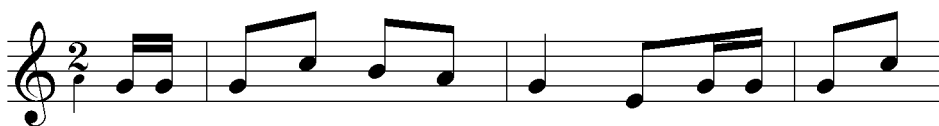

■ Hi ha frases que es repeteixen però canvien el final per anar a reposar en la tònica. Com una pregunta i una resposta

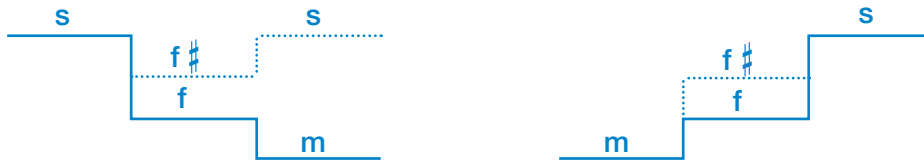

■ Reconeixement

- La vella
- El noi de la mare
- Si de bon matí
- El rossinyol

- Recorda: el diesi (#) o sostingut fa pujar mig to la nota

- Imitació i reconeixement

REPASSEM

- 1 Digues un interval de 3a menor i un de major
- 2 Què és el timbre?
- 3 Què és un acord?
- 4 Tria una frase musical de la pàgina anterior i canta-la de memòria amb notes

Coral “Wohl mir, dass Jesum habe”, Cantata n. 147	Bach, J.S. _____	27
Fuga en do major	Bach, J.S. _____	35
“Cant de joia”, novena simfonia	Beethoven, L. v. _____	27
Concert per a piano i orquestra, n. 3, 3r. moviment	Beethoven, L. v. _____	60
Minuet en sol major	Beethoven, L. v. _____	44
Dansa tàrtara de Danses polovtsianes de “El Príncep Igor”	Borodin, A. _____	41
Bona nit	Brahms, J. _____	23
Variacions i fuga sobre un tema de Purcell, 1a. part	Britten, B. _____	16
Concert de trompetes per a les festes del canal de Versalles	Delalande, M.r.R. _____	48
Quartet de l'emperador, 2n. moviment	Haydn, F.J. _____	51
Estudi II	Lewin-Richter _____	67
La santa espina	Morera, E. _____	65
Serenata en sol major, 1r. moviment	Mozart, W.A _____	57
Quadres d'una exposició, introducció (original de piano i orquestració de Ravel)	Musorgskij, M. _____	19
Cànon a tres	Pachelbel, J. _____	31
Bolero	Ravel, M. _____	52
Obertura de “Guillem Tell”	Rossini, G. _____	9
El cant dels ocells	Tradicional _____	13
L'enfant de l'“Òpera Sauvage”	Vangelis _____	67
Va pensiero, de l'òpera “Nabuco”	Verdi, G. _____	19

Bona nit	J. Brahms _____	22
Dins el mar la vela blanca	S. Riera _____	30
Don Lluís	trad. catalana _____	10
El cant dels ocells	trad. catalana _____	12
El concert	W. Geissler _____	14
El tio Pep	trad. valenciana _____	42
Els fadrins de Sant Boi	trad. catalana _____	4
	Harm. S. Riera _____	43
Els vaixells de Stienkarrasi	trad. russa _____	45
La presó de Lleida	trad. catalana _____	32
La viudeta	trad. catalana _____	50
Lorelei	trad. alemanya _____	38
Marieta cistellera	trad. catalana _____	34
Mentre dormien els pastors	trad. alemanya _____	26
Muntanyes regalades	trad. catalana / Harm. S. Riera _____	58
Perdut en la immensa mar blava	trad. escocesa _____	62
Prídi ty	trad. eslovaca _____	59
Si de bon matí	W. Lemitz _____	6
Sortiu de les tendes	W. Lemitz _____	54
Tumbai	cànon hongarès _____	63

Elements que integren la música	_____	7
El ritme	_____	7
La melodia	_____	11
Repassem	_____	13
	_____	
El timbre	_____	16
La partitura	_____	17
L'harmonia	_____	19
Repassem	_____	21
	_____	
Textures musicals	_____	23
Melodia i acompanyament	_____	23
Homofonia	_____	27
Repassem	_____	29
	_____	
Contrapunt	_____	31
El compàs $\frac{2}{4}$	_____	33
La fuga	_____	35
L'estructura de les cançons	_____	36
Repassem	_____	37
	_____	
Formes musicals	_____	40
Formes simètriques	_____	41
El minuet	_____	44
Repassem	_____	45
	_____	

L'escala de Sol	47
Formen seriades	48
El rondó	48
Tema i variacions	51
Repassem	53
<hr/>	
L'escala de Fa	55
La sonata	56
El concert	60
Repassem	61
<hr/>	
Festes populars	64
Ocasions, llocs, finalitats	67
Repassem	68
<hr/>	
Índex d'audicions	70
Índex de cançons	71
Índex temàtic	72

ISBN 978-84-9883-133-7

0 4 8 0 6

9 788498 831337